

44 GÜNLÜK VƏTƏN MÜHARİBƏSİNİN ZƏFƏR TARİXİNDƏ İDMAN AKADEMİYASININ TƏLƏBƏ VƏ MƏZUNLARININ ROLU

E.D. Quliyev

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası

etibar.guliyev@sport.edu.az

Nəşr tarixi

Qəbul edilib: 01 oktyabr 2021

Dərc olunub: 27 oktyabr 2021

© 2021 ADBTİA Bütün hüquqlar qorunur

Annotasiya. Məqalədə 44 günlük Vətən Müharibəsinin zəfər tarixində idman akademiyasının tələbə və məzunlarının rolu, Ermənilərin 27 sentyabr 2020-ci ildə Azərbaycana qarşı növbəti hücumu, 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi, Ali Baş Komandan İlham Əliyev Fərmanın imzalanması, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Azərbaycan xalqına “Qalx ayağa Azərbaycan” deyə müraciət, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti, dünyada yüksək nüfuzunun məntiqi, idman akademiyasının tələbə və məzunlarının Birinci və İkinci Qarabağ müharibəsində şəhid olan və yaralanlar, Azərbaycan xalqının milli suverenliyi təmin edildiyi vaxtdan indiyədək keçdiyimiz ağırlı-acılı yoldan və başqa problemlər şərh edilmişdir.

Açar sözlər: *Azərbaycan, Qarabağ, Vətən, ordu, prezident, müharibə, torpaq, əsirlik, vətənpərvərlik, cəbhə, qələbə, siyasət, əsgər, matros, gizir, general, könüllü, silah, şəhid, əlili, şücaət, medal, statistik, arxiv, şüar.*

2020-ci il Azərbaycan tarixində 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi və 3 gün davam edən Tovuz döyüşləri ilə daha çox yadda qaldı [4]. 30 ilə yaxındır ki, düşmən ayaqları altında inildəyən Vətən torpağı bizim hər birimizi haraya çağırırdı... Ataların, babaların məzarları mənfur erməni cəlladlarının təhqirinə məruz qalmışdı. Onların ruhu bizi köməyə səsləyirdi. Müqəddəsdən-müqəddəs olan Vətən təhlükədə idi. Artıq ölüm və ya olum vaxtı çatmışdı. Əsirlikdə minbir əzab-əziyyətlərə, məhrumiyyətlərə düşər olan həmvətənlərimiz bizdən imdad gözləyirdi. Çoxdan gözlədiyimiz bu günlər artıq gəlib çatmışdı. Ölkə Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev bu xalqın

ürəyindən qara ləkəni sildi. Qazanılan zəfərlər tək-cə silahın gücü ilə deyil, həm də Ali Baş Komandan İlham Əliyevin uzaqgörən siyasətinin, dünyada yüksək nüfuzunun məntiqi nəticəsidir [1].

29 illik Qarabağ həsrətimizə son qoyduğuna görə Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevə sonsuz təşəkkür və minnətdarlığımızı bildiririk. Bu, bir tarixdir: Ali Baş Komandan İlham Əliyevin başçılığı ilə qüdrətli Azərbaycan Ordusu şanlı tarix yazdı. Qarabağın işğaldan azad olunmuş hər yerində, hər bir kəndində, habelə Şuşada Azərbaycanın şanlı üçrəngli bayrağı dalğalanır.

Hər şey ermənilərin 27 sentyabr 2020-ci ildə Azərbaycana qarşı növbəti hücumu ilə başladı. Ardınca, həmin gün ölkədə hərbi vəziyyət elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev Fərman imzaladı. 27 sentyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Azərbaycan xalqına “Qalx ayağa Azərbaycan” deyə müraciət etdi [5]. Onun müraciəti bütün Azərbaycan vətəndaşları kimi, əsgərlərimizi, matrosularımızı, gizirlərimizi və generallarımızı da torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi uğrunda mübarizəyə daha da ruhlandırırdı. Azərbaycanın xəsbəxt gələcəyinə inamı daha da artdı. Qanlı döyüşlər başladı. Döyüşlərin ilk günündən Azərbaycan xalqı yekdilliklə əməliyyatları dəstəklədi, on minlərlə vətən övladı könüllü şəkildə döyüşlərdə iştirak etmək üçün müraciət etdi.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının professor-müəllim və tələbələri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin tələbini daim diqqət mərkəzində saxlayır, idmançı-tələbələrə vətəndaşlıq şüurunun aşılınması, onların Vətənə sədaqət ruhunda tərbiyəsi üçün istər dərslərdə, istərsə də dərslərdən kənar idman tədbirlərində

bütün imkanlardan istifadə edirlər. Bu gün gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsi xüsusilə aktualıq kəsb edir. Çünki Azərbaycan Ordusu əks-həmlə əməliyyatına başlayaraq işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarını uğurla azad etmişdir

Azərbaycanın yaradıcı gənclərinin əsas ali təhsil ocaqlarından biri olan Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının (ADBTİA) tələbə və məzunları İkinci Qarabağ müharibəsində misilsiz rəşadət göstərdilər. Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının 99-dən çox tələbə

və məzunları İkinci Qarabağ müharibəsində düşməne qarşı üz-üzə vuruşdu, dövlətimizin ərazi bütövlüyünün bərpası üçün canını, qanını əsirgəmədi. Onlardan 13 nəfəri 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsində torpaqlarımızın azadlığı uğrunda qəhrəmancasına şəhid olub, 17 nəfər yaralanıb və müharibə əlili olublar. Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının 3 tələbə və məzunları İkinci Qarabağ müharibəsində könüllü qoşularaq arxa cəbhədə tibbi yardım və mülki yardım göstərmişlər [2].

ADBTİA Şəhid idmançıların fotosəkillərindən ibarət xatirə stendi.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının 29 dekabr 2020-ci il tarixli Elmi Şurasının qərarına əsasən İkinci Qarabağ müharibəsində şəhid olmuş 13 nəfər məzunun - Məmmədov Fərid Vəlhəd oğlu, Ələkbərov Telman İncilab oğlu, Babayev Rəşad Ağabəy oğlu, Əlizadə Nəriman Nurəhməd oğlu, Astanlı İqbal İlqar oğlu, Vəliyev Vüqar Emin oğlu, Qasımlı Muxtar Əli oğlu, Orucov Ürfan Firdovsi oğlu, Əlizadə Pərvin Vüqar oğlu, Yusifzadə Ramil Adəm oğlu, Muradov Siyavuş Akif oğlu, Hüseynov Eldost Asəf oğlu, Əliyev Ramid Kamil oğlunun adlarına fəxri təqaüd təsis olunmuşdur. Şəhid məzunların adları akademiyanın tədris otaqlarına verilmiş, girişdə lövhələr vurulmuş və guşələr yardılmışdır [6].

İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının tələbə və məzunlarında 13 nəfər şəhid olmuşdur. Onlardan: Məmmədov Fərid Vəlhəd oğlu, Ələkbərov Telman İncilab oğlu, Babayev Rəşad Ağabəy oğlu, Əlizadə Nəriman Nurəhməd oğlu, Astanlı İqbal İlqar oğlu, Vəliyev Vüqar Emin oğlu, Qasımlı Muxtar Əli oğlu, Orucov Ürfan Firdovsi oğlu, Əlizadə Pərvin Vüqar oğlu, Yusifzadə Ramil Adəm oğlu, Muradov Siyavuş Akif oğlu, Hüseynov Eldost Asəf oğlu, Əliyev Ramid Kamil oğlu igid və cəsur tələbə və məzunlarımızın şəxsi nümunəsi bizə əsas verir deyək ki, Azərbaycan xalqı qəhrəman xalqdır. Bu xalq öz vətəninə göz bəbəyi kimi qorumağa hazır olan mətin gənclər yetirmişdir. Erməni qəsbkarlarına qarşı

ölüm-dirim savaşında həlak olmuş qəhrəmanlarımızın ibrətamiz həyatı, şəxsi nümunələri-

nin ön plana keçməsi hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsi işində mühüm rol oynayır [5].

İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının tələbə və məzunlarından 17 nəfər yaralanmışdır. Onlardan: Ahangarı Emil Mayıl oğlu, Bağışov Araz Mehman oğlu, Cabbarov Rəuf Dayandır oğlu, Əkbərov Elnur İmamverdi oğlu, Əhmədov Mirrəhim Mirzə oğlu, Əlizadə Müqəddəs Nəriman oğlu, Fərəcov Rövşən Ağafərəc oğlu, Həsənov Tağı Yusif oğlu, İsmayilov Şeyx Ruslan oğlu, Qardaşov Ziya Vaqif oğlu, Məlikov Elməddin Rəfail oğlu, Mirzəzadə Emin Cavanşir oğlu, Mirzəyev Natiq Tofiq oğlu, Mürsəlli Asif Şahin oğlu,

Nəcəfov Rəcəb Elcan oğlu, Sadixov Vüsal Alxan oğlu, Yaqublu Razim Rasim oğlu [5].

44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının (ADBTİA) döyüşlərdə iştirak edən tələbə və məzunlar: Abbasov İlkin Rasim oğlu, Abdullayev Kənan Məzahir oğlu, Abduev Siruz Qəbul oğlu, Ağalarov Kamran Nazir

oğlu, Ağasiyev Taryel Bəxtiyar oğlu, Ağazadə Surac Vaqif oğlu, Bayramov İlknur Rövşən oğlu, Rüstəmov Anar Elşad oğlu, Əliyev Asif Şahid oğlu, Əhmədov Seymur Mahir oğlu, Əliyev Abbas Usub oğlu, Cəfərov Əli Natiq oğlu, Fərəcov Orxan Firud oğlu, Fətullayev Ağababa Əsəd oğlu, Hacıyev Məhəmməd Eynulla oğlu, Həmidov Əlahəddin Sədəddin oğlu, Həsənov Fərid Fizuli oğlu, Həsənzadə Kamran Sərdar oğlu, İlyasov İlkin Möhsüm oğlu, İbrahimov Tural Nəriman oğlu, İbrahimov Elvin Azər oğlu, Qaniyev Aydın Durasan oğlu, Tağıyev Tağı Mirsahib oğlu, İsalı Xəyal Füzuli oğlu, Kalayev Asxab Ramzanoviç, Mahmudov Sabir Zaur oğlu, Məhərrəmov Orxan Əlövsət oğlu, Məmmədli Məmməd Dilqəm oğlu, Məmmədov İlyas İmran oğlu, Mirzəzadə Emin Cavanşir oğlu, Muradov Əli İsmayıl oğlu, Musayev Anar Cavid oğlu, Mustafayev Samir Vidadi oğlu, Nəsirov İkrəm Güləddin oğlu, Orucov Anar Zakir oğlu, Qasımlı Azər Yusif oğlu, Qəfərli Fəxri Etibar oğlu,

Qəhrəmanlı İbrahim Fəxrəddin oğlu, Qəmbərli Əli Nizami oğlu, Qibləliyev Siyavuş Ceyhun oğlu, Quliyev İmamverdi Dayandur oğlu, Quliyev Oqtay Elşən oğlu, Quliyev Orxan Cavanşir oğlu, Rəhimli Ruslan Sahib oğlu, Rüstəzadə Anar Eldar oğlu, Səmədov Fərhad Elçin oğlu, Süleymanlı Murad Aslan oğlu, Süleymanov Rəşad Dilqəm oğlu, Cəfərli Əliabbas Ruslan oğlu, Eminli Elvin Şövqi oğlu, Nəsbibli Azər Məhəmmədəli oğlu, Xankişiyev Rüfət Cəsur oğlu, Yahyalı Ozal Yengi-

bar oğlu, Yaqubov Abbas İslam oğlu, Zeynallı Kənan Səhəddin oğlu.

İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının tələbə və məzunları Xanlar Şeydayev, Nərmin Soltanlı, Hikmət Nəsirov könüllü qoşularaq arxa cəbhədə yaralılara tibbi yardım və mülki yardım göstərmişlər Şeydayev Xanlar Vətən müharibəsinin ilk günlərindən etibarən yaralı əsgərlərimizə könüllü olaraq tibbi yardım göstərirlər [5].

İdman akademiyasının tələbə və məzunlarının Birinci və İkinci Qarabağ müharibəsində şəhid olan və yaralanlar haqqında cədvəl

Cədvəl № 2.

İştirak edənlər	Şəhid olanlar	Milli Qəhrəmanlar	Yaralananlar
I 314	33	3	24
II 99	13	-	17
Cəmi: 413	46	3	41

Qeyd: Cədvəldə birinci sırada I rum rəqəmi Birinci Qarabağ, II rum rəqəmi İkinci Qarabağ müharibəsini göstərir. [5]

Birinci və İkinci Qarabağ müharibəsində ordu sıralarına hərbiçi kimi vuruşan və könüllü qoşulan idman akademiyasının tələbə və məzunlarından Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda gedən döyüşlərdə 413 nəfər iştirak etmiş, 46 nəfər qəhrəmancasına şəhid olmuşdur. Onlardan 3-ü Azərbaycan Respublikasının Milli Qəhrəmanı adına layiq görülmüş, 41 nəfər yaralanmış, 69 nəfər (II Qarabağ müharibəsində) Azərbaycan Respublikasının “Vətən uğrunda”, “İgidliyə görə”, “Cəsur döyüşçü”, “Qarabağ” ordeni, “Şücaətə görə”, “Döyüşdə fərqlənməyə görə”, “Hərbi xidmətdə fərqlənməyə görə” 1-ci, 2-ci və 3-cü dərəcəli və işğaldan azad edilən rayonlar üzrə təsis edilən medallarla təltif olunmuşlar. (29.01.2021-ci il statistik arxiv məlumatına əsasən (D.Quliyev)) [5].

Qəlbi vətən sevgisi, yurd həsrətilə döyünən hər bir Azərbaycan gənci kimi Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının tələbə və gənc əməkdaşları da istər ön, istərsə də arxa cəbhədə dövlətimiz və xalqımız üçün böyük önəm daşıyan bu tarixi hadisədə yaxından iştirak etdilər, qələbəyə gedən yolda öz töhfələrini əsirgəmədilər. Onlar göstərdilər

ki, Azərbaycan gənci həm döyüşkən, həm də yaradıcıdır.

Azərbaycan xalqının milli suverenliyi təmin edildiyi vaxtdan indiyədək keçdiyimiz ağırlı-acılı yolda Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının tələbələrini vətənpərvərlik təşəbbüsünü təqdirəlayiq hesab etmək olar. Akademiyamızda aparılan ictimai-faydalı işlər nəticə etibarilə tələbələrdə zəhmətsevərlik, vətənpərvərlik və həyatda öz yerini tutmaq kimi keyfiyyətlər tərbiyə edir.

Ön cəbhə ilə arxa cəbhənin vəhdəti, xalqın öz xilaskarına maddi və mənəvi yardımı böyük qələbənin qazanılmasında mühüm rol oynayır. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin dediyi kimi: “Hər şey vətən üçün, hər şey cəbhə üçün, hər şey qələbə üçün”. [7] Bu, bütün Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının professor-müəllim və tələbələrini şüarına çevrilmişdir

ƏDƏBİYYAT

1. **Quliyev D.Q.** <https://azsport.az/news.php?id=48027>, “Qarabağ bizimdir, Qarabağ Azərbaycan-dır!”.
2. **Quliyev D.Q.** <https://olimpnews.az/post/17356/ikinci-qarabag-muharibesinde-idman-akademiyasinin-vetenperverlik->

- numunesi-2021-04-14-113806. İkinci Qarabağ müharibəsində idman akademiyasının vətənpərvərlik nümunəsi.
3. **Quliyev D.Q.** *Qarabağ müharibəsində idman akademiyasının şəhid idmançıları* kitabı (əl yazması, çapdadır, 347 səh.)
  4. <https://www.bbc.com/azeri/azerbaijan-55474903>
  5. <https://president.az/articles/40968>
  6. <http://sport.edu.az/>
  7. <https://sia.az/az/news/politics/828870.html>
  8. https://www.yeniazerbaycan.com/SonXeber_e87542_az.html
  9. <https://525.az/news/161526-ebediyyetdeki-eziz-unvanlarimiz-sehidler-olmez-veten-bolunmez>

РОЛЬ СТУДЕНТОВ И ВЫПУСКНИКОВ СПОРТИВНОЙ АКАДЕМИИ В ИСТОРИИ 44-ДНЕВНОЙ ПОБЕДЫ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ

Э.Д. Кулиев

Азербайджанская Государственная Академия Физической Культуры и Спорта
etibar.guliyev@sport.edu.az

Аннотация. Статья посвящена победе и героизму студентов и выпускников спортивной академии во Второй Карабахской войне; очередном нападении армян на Азербайджан 27 сентября 2020 года; 44-дневной Второй Карабахской войне; подписании Указа Верховным Главнокомандующим Ильхамом Алиевым; обращении Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева к народу Азербайджана «Вставай, Азербайджан»; дальновидной политике Верховного Главнокомандующего Ильхама Алиева; смысле его высокого ав-

торитета в мире; студентах и выпускниках спортивной академии, убитых и раненных в Первой и Второй Карабахской войне; мучительном пути, который мы прошли с момента обеспечения национального суверенитета азербайджанского народа и других проблемах.

Ключевые слова: *Азербайджан, Карабах, Родина, армия, президент, война, земля, плен, патриотизм, фронт, победа, политика, солдат, матрос, сержант, генерал, доброволец, оружие, шехид, инвалид, отвага, медаль, статистика, архив, лозунг.*

THE ROLE OF STUDENTS AND GRADUATES OF THE SPORTS ACADEMY IN THE HISTORY OF VICTORY OF THE 44-DAY PATRIOTIC WAR

E.D. Guliyev

Azerbaijan State Academy of Physical Education and Sport
etibar.guliyev@sport.edu.az

Annotation. The article deals with the victory and heroism of students and graduates of the Sports Academy in the Second Karabakh War; the next Armenian attack on Azerbaijan on September 27, 2020; the 44-day Second Karabakh War; the signing of the Decree by Supreme Commander-in-Chief Ilham Aliyev; the message of the President of the Re-

public of Azerbaijan Ilham Aliyev to the people of Azerbaijan “Get up Azerbaijan”; the far-sighted policy of Supreme Commander-in-Chief Ilham Aliyev; the sense of his high authority in the world; students and graduates of the sports academy killed and wounded in the First and Second Karabakh wars; the painful path that we have passed since en-

sure the national sovereignty of the Azerbaijani people and some other problems.

Keywords: *Azerbaijan, Karabakh, Motherland, army, president, war, land, captivity,*

patriotism, front, victory, politics, soldier, sailor, sergeant, general, volunteer, weapon, martyr, disabled person, courage, medal, statistics, archive, slogan.